

УДК 37.091.4 : 159.947

ЛЕСЯ ПЕТРЕНКО

(Полтава)

ЗАГАРТУВАННЯ ВОЛІ І ХАРАКТЕРУ У ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦЯХ Г. ВАЩЕНКА

У статті показано вагомість проблеми виховання волі і характеру в розробленій системі виховної роботи педагога. Виокремлено погляд вченого на домінуючу роль волі у формуванні особистості. З'ясовано завдання вихователя – навчити молодь ставити життєву мету. Підкреслено важливість врахування засобів для її досягнення як інструменту здійснення мети. Розкрито сутність поглядів педагога щодо закономірності виховання належних рис вольової людини. Вказано на важливість порад Г. Ващенка щодо взаємозв'язку виховання з самовихованням. Показана основна ідея Г. Ващенка в системі виховання молоді – загартування волі і характеру для досягнення поставленої мети.

Ключові слова: *Григорій Ващенко, воля, характер, виховання, самовиховання, життєва мета, відповідальність.*

Виховання волі і характеру
під високим гаслом:
Служба Богові і Батьківщині.

Г. Ващенко

Оскільки початок ХХІ століття ознаменувався значними змінами в економічному, соціальному, культурно-освітньому житті української держави, які спричинили кризу моральності, духовності в суспільстві, то все це викликало гостру необхідність у перегляді підходів до реформування системи національного виховання молоді. Прагнучи поставити виховання молоді на національну основу, віднайти витоки української духовності, ми звертаємося до спадщини видатного творця української педагогіки Григорія Ващенка (1878 – 1967).

Його педагогічні ідеї є надійним фундаментом відродження національних рис у виховній системі молоді.

Формування людини нового типу є складним і відповідальним процесом у навчально-виховному процесі школи та в житті кожної особистості. Доцільність і актуальність дослідження зумовлена кризовими явищами в духовному житті українського народу і гострою необхідністю узагальнення та використання досвіду видатного українського ученого-педагога Г. Ващенка щодо виховання волі і характеру в українській молоді, що має актуальність у наш час. Розробляючи систему виховання української молоді, Г. Ващенко особливого значення надавав формуванню волі і характеру в людини, оскільки в середині п'ятдесятих років ХХ ст. людство взагалі і український народ зокрема пережили небачену в історії світу кризу. Розв'язання суспільно-педагогічної проблеми українського народу він вбачав у зосередженні зусиль над формуванням людини нового типу – вольової, з міцним характером. Його педагогічна спадщина допоможе сьогодні Україні у формуванні таких рис моральної свідомості як відповідальність, справедливість, обов'язок, уміння володіти собою.

У ході наукового пошуку з'ясовано, що різні напрями виховання української молоді у спадщині Г. Ващенка досліджували вчені А. Бойко, О. Вишневський, О. Любар та інші. Характерною ознакою історико-педагогічних досліджень в Україні на сучасному етапі є зацікавленість періодом 20-30-х рр. ХХ століття, про що свідчать наукові праці вчених А. Бойко, Н. Гупан, Н. Дічек, О. Сухомлинської та дисертаційні дослідження творчої спадщини Г. Ващенка: Г. Бугайцева (2000), О. Гук (2012), С. Головчук (2012).

Таким чином, успішному вирішенню проблеми виховання людини нового типу в сучасних умовах допоможе глибоке вивчення педагогічної спадщини видатного українського вченого Г. Ващенка, яка збагатила педагогіку різноманітними підходами щодо виховання волі і характеру особистості. Провідні ідеї концепції національного виховання Г. Ващенка за умови ретельного аналізу можуть бути використані в сучасних умовах реформування національного виховання молоді. Постать Г. Ващенка в системі сучасного національного виховання досліджувалась фрагментарно, тому потребує подальшого наукового дослідження та узагальнення для широкого використання педагогічною спільнотою.

Метою публікації є виокремлення основних педагогічних ідей Г. Ващенка у контексті формування волі і характеру людини у майбутній незалежній українській державі.

Ураховуючи актуальність поставленої проблеми, ми пропонуємо розглянути питання виховання волі і характеру особистості як важливу складову системи виховної роботи молоді.

Значний внесок у розробку теорії та практики виховання української молоді зробив український учений-педагог Г. Ващенко. Виховна система української молоді базується на життєвому досвіді українського народу, тісно пов'язана з його культурою, традиціями, побутом, родинними зв'язками, героїчними ідеалами, символами, християнськими віруваннями. З погляду Г. Ващенка український народ впродовж трьохсот років був лише об'єктом історії. Проте він мав палке переконання у виникненні незалежної суверенної української держави, на тлі якої з'явиться ідеал вольової, характерної людини з патріотичними почуттями, ідейними переконаннями.

Застосовуючи аналітико-синтетичний метод, Г. Ващенко у працях «Виховний ідеал», «Виховання волі і характеру» та інших показав, що проблеми розвитку емоційно-вольової сфери людини повинні бути в центрі уваги педагога. Перша частина праці «Виховання волі і характеру» присвячена глибокому філософсько-психологічному аналізу вольових дій людини і комплексу психічних властивостей, що зветься характером. Педагог переконаний, що виховання тих чи інших рис характеру дитини слід розпочинати з раннього віку, спираючись на глибоке знання особливостей дитячої психології. З раннього дитинства педагог виділяє періоди розвитку вольових процесів, такі як «перехід від не самовільних рухів до рухів самовільних, або... вольових відбувається тоді, коли в дитини на підставі власного досвіду виникає свідоме бажання задовольнити ту чи іншу свою потребу... Таку здібність виявлять уже діти більш-менш чітко на третьому році життя» [1, с. 30].

Саме в три роки відмічається посилена цікавість дитини до навколишнього світу, прояв потреби у спілкуванні з іншими дітьми. У ході спілкування діти опановують навиками дисципліни, порядку, організованості, самообслуговування, набувають уміння спільно проводити гру, виявляти зацікавленість до тих чи інших процесів. Саме в цей період у дитини починає формуватися характер, на формування якого великий вплив мають як батьки, так і вихователь дитячого садка. Вихователь повинен добре знати психологію дітей, їх особливості, посилено працювати над розвитком «психолого-педагогічної інтуїції». Значні зміни у психологічному розвитку дитини відбуваються у період молодшого шкільного віку [4, с. 371]. У цей час послаблюється егоцентризм, і тому дитина проявляє величезний інтерес до навколишнього світу, емоційне сприйняття зменшується, на зміну приходять логічне мислення, її поведінка стає більш контрольованою, менш імпульсивною. Саме школа здатна виробити у дітей уміння підкорювати свої інтереси, свою волю інтересам певної групи дітей.

Г. Ващенко зазначає, що в 11-12 років інтереси дітей більш стійкі і діти можуть виконувати певну роботу протягом тижня, або декількох місяців. Отже, це свідчить про те, що вольові процеси піднялися на вищий рівень. Період з дванадцяти до шістнадцяти років характеризується для дитини як критичний або перехідний. Змінюються інтереси дітей, з'являється потяг до чогось нового, невідомого, своє «я» виходить на перше місце, з'являються негативні риси поведінки, що свідчить про проблеми у вихованні дітей цього віку. Слід залучати дітей в цей період до гуртків за інтересами, до молодіжних організацій, спортивних секцій.

Вирішення питання виховання характеру педагог ув'язував з визнанням за людиною свободи волі. Він переконаний, що прагнення свободи може бути реалізованим лише у вільному суспільстві, в якому особистість повсякчас робить вибір, самостійно приймає рішення і втілює його в життя. А це потребує від неї напруженої діяльності, переборення якихось перешкод, що веде до розвитку, загартування характеру. Тому виховання характерної, вольової людини найбільш затребуване в період становлення демократичного суспільства, адже свобода дає поштовх для максимального розкриття її можливостей, загартування характеру і, як результат, розвитку всього суспільства. Педагог писав: «Під характером ми розуміємо ті викристалізовані властивості людської психіки, що виробляються в неї наслідком свідомої праці над собою» [1, с. 35]. А значить особистість несе повну відповідальність за свої вчинки. «Тому люди-

на відповідає за свій характер, чи добрий, чи злий. Але так само відповідає за свою безхарактерність і безхарактерна людина, бо вона не використала можливостей своєї волі» [1, с. 36].

Отже, через формування свого характеру кожна особистість осмислює свою причетність до того чи іншого народу, держави і несе відповідальність за свій характер. Найвідповідальнішим періодом у формуванні характеру педагог вважає молодість – вік у 20-25 років, коли людина вступає у самостійне життя і сильний характер допоможе їй у виборі та досягненні життєвої мети. Він вважає, що саме характер здатен зібрати в один центр всі риси людини, її волю, цілі, інтелектуальні здібності, ціннісні орієнтації і направити їх в певному напрямку. Стрижнем характеру педагог вважає життєву мету, її стратегію.

Виховання вольової, характерної людини професор Г. Ващенко тісно пов'язує з виокремленням головної риси вольової людини – принциповості і уміння ставити певну мету і досягати її. Виховання міцної волі і твердого характеру в молоді не можливі без усвідомлення нею потреби прагнення до високої мети, яка б об'єднувала увесь український народ: «... Без усвідомлення мети немає волі, а значить немає й характеру» [5, с. 19]. Педагог зазначає, що функція волі полягає у прагненні до якоїсь мети і в її реалізації. Для педагога такою метою є благо і щастя Батьківщини. Професор Г. Ващенко закликає до виховання цілеспрямованої особистості. Завдання виховника – навчити молодь ставити життєву мету і добиватись її досягнення. «Раз мета поставлена, волева людина прикладає всіх зусиль за всяку ціну досягнути її. Отже, міцна і розвинена воля характеризується рішучістю, пов'язаною з розсудливістю. Перш ніж поставити перед собою ту чи іншу мету, людина мусить всебічно й ґрунтовно обдумати її та врахувати засоби до її досягнення. На шляху до здійснення мети можуть стояти іноді більші або менші перешкоди. В таких випадках волева людина не зупиняється, а вживає всіх заходів, щоб досягти мети. Отже, розумна упертість в досягненні мети, наполегливість – це необхідні риси людини з волею і характером» [3, с. 186].

Поряд із цим людина сильної волі повинна бути стриманою, уміти володіти собою, не піддаватись хвилинним емоціям. Невід'ємною рисою вольової людини є любов до праці і висока працездатність, яка не можлива без свідомої дисципліни. Сильна, вольова людина не повинна піддаватись паніці, виховуватись бадьорою, життєрадісною, вірити в перемогу добра, справедливості, брати самому активну участь у боротьбі за перемогу [2, с. 113]. У час нинішніх випробувань нашому народові потрібна віра, впевненість у своїх силах, тому мета подолання песимізму надзвичайно актуальна і має ключове значення для виховання волі і характеру підростаючого покоління.

У другій частині праці «Вихованні волі і характеру» ідеться про те, як вихователь практично повинен досягати поставленої мети щодо виховання волі і характеру в української молоді, а також реалізувати педагогічну ідею – «Служіння Богові і Україні». Практичні поради щодо виховання любові до Батьківщини, патріотизму, моральності, сили духу, релігійності, дисциплінованості і організованості, поваги до батьків і старших, виховання любові до праці, ставової чистоти і стриманості охоплюють всі сторони виховного процесу.

Педагог вважав, що розмаїття поглядів у молоді веде до природної конкуренції між особами взагалі і різними народами в цілому. «Основне в людині не знання самі по собі, навіть не глибина і систематичність їх, а характер і добра воля, що визначається спрямуванням сил людини до високої мети, поєд-

нанням з енергійністю, великою наполегливістю і стійкістю у досягненні поставлених перед собою завдань» [4, с. 59]. Особливе значення для формування характеру дитини має елемент змагальності при залученні дітей до певного виду праці. Постійна участь дітей у змагальних процесах формує їх підготовку до конкурентних вимог ринкової економіки, стимулює її прагнення до самовдосконалення. Отже, Г. Ващенко вважає, що поштовх для розвитку особистості дає конкуренція, без неї все найкраще в людині спить.

Проведене дослідження показує, що Г. Ващенко проблеми виховання вирішує на основі глибокого знання психологічних особливостей дітей, показує розвиток вольових процесів у дітей в динаміці з одного боку, з точки зору психології; з другого боку, з точки зору педагогіки, – дає практичні поради для виховання школярів різного віку з урахуванням психологічних особливостей дітей.

Воля і характер для Г. Ващенко найбільша цінність. Глибина образу «вольової, характерної людини» відчувається завдяки спрямуванню особистості до духовного розвитку. Духовність у баченні педагога виконує захисну функцію від руйнуючого впливу тоталітарної системи з авторитарним стилем управління. Принципова позиція Г. Ващенко полягає в тому, що він переконаний в зникненні тоталітарної ідеології, репресивної педагогіки і висловлює впевненість у майбутньому розквіті «педагогічного неолібералізму», метою якого він бачить формування особистості з яскраво вираженим національним характером, сильною волею у складі великої всесвітньої сім'ї народів [4, с. 407].

Діяльний тип людини Г. Ващенко пов'язує з такими категоріями моральної свідомості як обов'язок, відповідальність, справедливість, дисциплінованість, організованість. Вольову, характерну людину Г. Ващенко наділяє поняттями моральної самосвідомості – честь, мужність, героїзм, совість, гідність, розкаяння, страждання. Він вважає, що «на вищому моральному ступні стоять, ті, що гідність вбачають у високих моральних якостях, як-от принциповість, чесність, правдивість, служіння якійсь високій ідеї: Батьківщині, правді, красі» [5, с. 17].

Виховання характеру складається з багатьох компонентів, серед яких домінуючу роль відіграє духовна і фізична праця, господарська діяльність, заняття спортом, уміння долати перешкоди, виявляти при цьому власну ініціативу і енергійність. Г. Ващенко вважає, що «праця формує не тільки психічні властивості людини, а й властивості фізичні» [1, с. 218]. Педагог застерігає, що такий розвиток можливий за умови появи вільної, демократичної України, оскільки в умовах авторитарної держави такі особливості людини розвиватися не будуть.

Професор Г. Ващенко вважав, що в критичні періоди історії розвитку народу праця педагога набуває особливої уваги. Майбутнє держави у великій мірі залежить від того, як виховане молоде покоління, бо саме воно буде творцем цього майбутнього. Тому «педагогічну діяльність, або виховання молоді, можна визначити, як формування людської особистості. Вихідною точкою й кінцевою метою його є певний виховний ідеал. Звичайно, є багато педагогів, що такого чітко визначеного ідеалу не мають, а працюють з дня на день, виконуючи навчальні програми, і не думають про те, які психічні й фізичні риси виробляються у їх учнів. Але це не справжні педагоги, а ремісники від педагогіки» [1, с. 88]. Г. Ващенко вважає, що справжній педагог повинен уявляти ідеал

вольової, характеристичної людини і він повинен бути дороговказом у його діяльності.

Г. Ващенко вважав, що виховання повинно бути органічно пов'язане з самовихованням. Він зазначав, що «виховання завжди з'єднується з самовихованням, а те й інше своєю чергою має спиратися на природній розвиток людини» [5, с. 34]. Починаючи з раннього дитинства, батьки і вихователі повинні впливати на процес формування особистості, розвивати в неї як активність, так і почуття відповідальності за свою працю і поведінку. Дитина без догляду і допомоги старших існувати і розвиватись не може. Якщо педагог відмовиться очолити керівництво виховним процесом, то його місце займуть інші, випадкові люди. Тому саме педагог повинен займатися вихованням дитини. Отже, учитель, безперечно, повинен керувати навчальним процесом і нести відповідальність за керівництво цим процесом. «Але це керівництво не мусить перетворюватися в насильство над природою дитини. Вихователь мусить рахуватися з природними індивідуальними властивостями вихованця, ... розвиваючи кращі позитивні риси його вдачі і поступово й обережно поборюючи риси негативні» [1, с. 90]. Щоб справитись з реалізацією такого завдання, педагог повинен бути добрим психологом, розвивати здібності кожної дитини. На допомогу вихователю педагогіка висунула один із найважливіших принципів освітньо-виховної роботи – принцип індивідуалізації. Педагог послідовно відстоює думку, що тільки розвиток індивідуальних особливостей дає можливість особистості зайняти гідне місце в суспільстві і бути активним учасником розвитку культури, суспільного життя.

Г. Ващенко зазначає, що «... для цього педагогові потрібна тонка спостережливість і інтуїція... Душа дитини незвичайно складна. Тому педагогові в його щоденній роботі часто трапляються такі випадки, коли йому мало допомагають загальні педагогічні норми й правила. Йому потрібно знати, чим у даний момент живе учень, що він думає й відчуває, куди спрямована його душа... в свою чергу тонка психічно- педагогічна інтуїція можлива лише при тій умові, коли педагог любить свою працю і своїх учнів. Любов – це той магічний ключ, що відмикає двері дитячих душ і дає йому можливість побачити заховані в них таємниці» [1, с. 93].

Звернення Г. Ващенка до необхідності посилення патріотичного виховання молоді співзвучне потребам сьогодення. Він вважав, що для цього конче необхідно виховати в молоді високу національну свідомість і почуття національної гідності [3, с. 177]. Проте відповідальність за ефективність реалізації поставленого завдання несе також вчитель, вона пов'язана з формуванням його особистої патріотичної позиції, здатності показати гостроту і велич подій минулого і сучасного України, умінням допомогти дітям розібратися в складних історичних подіях. Педагог особливі надії покладає на молодь і вважає, що саме педагоги повинні «...виховувати так, щоб для неї на першому місці стояли обов'язки, а потім уже права, щоб кожна молода людина в першу чергу мала задоволення не з того, що вона посідає в суспільстві те чи інше керівне становище, а з того, що вона чесно виконала свої обов'язки» [3, с. 179]. Тільки людина сильної волі і характеру, свідомості своєї національної гідності, здорової національної гордості зможе служити Батьківщині, підкоряти свої інтереси потребам українського народу.

Протягом багатьох десятиліть школа в Україні була позбавлена можливості будувати виховну роботу на основі національних джерел, з урахуванням

психіки українця, потреб держави. Тому виважені педагогічні думки відомого педагога-патріота Г. Ващенка, як ніколи, на часі. Першочерговим завданням сьогодення є виховання вольової, характерної людини. Незалежна Україна потребує інших громадян, інших характерів, з іншими якостями. Відповідь на питання – як виховати цих інших громадян знаходимо в узагальненому досвіді великого педагога-патріота України Григорія Ващенка.

Таким чином, професор Г. Ващенко, формуючи образ вольової і характерної особистості, закликав, з одного боку, українців до поваги своєї гідності, честі, а з другого боку – загострив увагу на необхідності актуалізації понять совісті, обов'язку, відповідальності, власної гідності.

Отже, професор Г. Ващенко, як справжній патріот України, з великим натхненням працював над формуванням особистості з сильною волею і характером, яка діятиме в інтересах людей, суспільства і відіграє ключову роль у державотворенні України. Тому наукова спадщина Г. Ващенка є вагомим джерелом для сучасної теорії і практики виховання дітей та молоді і сприятиме розвитку усіх складових системи національного виховання для реалізації визначеної мети та поставлених завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. – Ч. 1. Психологія волі і характеру / Г. Ващенко. – Лондон : Вид-во Спілки Української Молоді, 1952. – 256 с. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. – Ч. 2. / Г. Ващенко. – Бофало-Мюнхен : Видавництво Спілки української молоді, 1957. – 270 с.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г. Ващенко. – Полтава : Полтав. вісн., 1994. – 190 с. – (Твори ; т. 1)
3. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання / Г. Г. Ващенко // Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / упоряд. О. О. Любар ; за ред. В. Г. Кременя. – К., 2003. – С. 478–493.
4. Ващенко Г. Хвороби в галузі національної пам'яті / Григорій Ващенко // [Твори] / Григорій Ващенко. – К., 2003. – [Т. 5] : Хвороби в галузі національної пам'яті. – С. 6–16.

ЛЕСЯ ПЕТРЕНКО

ЗАКАЛКА ВОЛИ И ХАРАКТЕРА В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТАХ Г. ВАЩЕНКА

В статье показано значимость проблемы воспитания воли и характера в разработанной системе воспитательной работы педагога. Выделены взгляды ученого на доминирующую роль свободы в формировании личности. Определена задача воспитателя – научить молодежь ставить жизненную цель. Подчеркнута важность учета средств для ее достижения как инструмента осуществления цели. Раскрыта сущность взглядов педагога на закономерность воспитания надлежащих качеств волевого человека. Указано на важность советов Г. Ващенко о взаимосвязи воспитания с самовоспитанием. Показана основная идея Г. Ващенко в системе воспитания молодежи – закалка воли и характера для достижения поставленной цели.

Ключові слова: Григорій Ващенко, воля, характер, виховання, самовиховання, життєва мета, відповідальність.

LESYA PETRENKO

TRAINING OF WILL AND CHARACTER IN PEDAGOGICAL WORKS OF G. VASCHENKO

Trying to put the youth upbringing process on national basis, to find the beginnings of Ukrainian spirituality we look at the heritage of outstanding creator of Ukrainian pedagogy

Grigoriy Vaschenko (1878-1967). His pedagogical ideas are the reliable foundation of national features in youth upbringing process revival.

While creating the Ukrainian youth upbringing system G. Vaschenko paid much attention to training of will and character of a person. That is because in the middle of 50s of the twentieth century mankind in general and Ukrainian people in particular were suffering from unknown before crisis. Solution of social-pedagogical problem of Ukrainian people he saw in accumulation of all the pains for creating a person of new type – forceful with strong character.

The aim of this publication is to distinguish the main pedagogical ideas of G. Vaschenko in the context of training of will and character of a person on the future independent Ukrainian state.

Great contribution in development of theory and practice of Ukrainian youth upbringing was made by Ukrainian scientist pedagog G. Vaschenko. Upbringing system of Ukrainian youth is based on life experience of our nation, closely connected with its culture, traditions, everyday life, family communications, heroic ideals, symbols and Christian beliefs. In view of G. Vaschenko Ukrainian people were only the objects of history during three hundred years. But he was strongly convinced that Ukrainian sovereign and independent state will appear on the background of which a forceful and character person will live with patriotic feelings and ideal conviction.

Using the analytic-synthetic method, in works such as *Ideal of Upbringing*, *Upbringing of Will and Character* and others G. Vaschenko showed that the problem of emotional-will sphere of a person development must be in the center of pedagog's attention. The first part of work *Upbringing of Will and Character* is devoted to deep phylosophy-psychological analysis of will deeds of a person and to the complex of psychological features called a character. Pedagog is convinced that upbringing of different features of child's character must be started in an early age based on deep knowledge of child's psychology.

It is known that at the age of three years greater interests of child to the world is marked, and need to communicate with other children. During communication children gain skills of discipline, order, organization, self-service, gain the skills to conduct a game together, show special interest to different processes. At this period child's character starts to form, and parents have great influence on that process and educator in kindergarten. Educator must know the psychology of children well, their peculiarities, strenuously work on development of psychology-pedagogical intuition. During the younger school age considerable changes happen in psychology of a child.

G. Vaschenko indicates that eleven – twelve years children have more stable interests and they can do some work during the week or several months. So it reveals that will processes are on higher level. Critical or transitional period happens to children from twelve to sixteen years. Children's interests change, they gain interest to something new and strange, their personality comes on the first place, and negative features of behaviour can appear, which indicates problems in upbringing for children of this age. Children should attend clubs on interests, youth organizations, and sport sections during this period.

Therefore, via formation of his or her character each personality comprehends its place in some nation, state and brings the responsibility for the own character. As pedagog believes the most responsible period in character formation is youth – age from 20 to 25 when a person enters in independent life and strong will can help him or her to choose and achieve life goal. He thinks that character can accumulate all features of a person in one centre, his or her will, goals, intellectual values and orientations and to send them in some right direction. The core of the character is life goal and its strategy.

Professor Vaschenko exhorts to bring up purposeful personality. The task of educator is to teach youth how to put a life goal and make it true.

In the second part of work *Training of Will and Character* is said how the educator can practically achieve the goal set in bringing up of will and character of Ukrainian youth and also realize the pedagogical idea – to serve for God and Ukraine. Practical advice about love to motherland upbringing, patriotism, morality, power of spirit, religion, discipline and or-

ganization, respect of parents and elder people, upbringing of love to labor, sex purity and restraint have to be developed in many sides.

Upbringing of character consists of many components among which the main role plays spiritual and physical labor, industrial activity, sport, skills to cope with obstacles, to evaluate own initiative and energy.

G. Vaschenko believes that upbringing must be organically connected with self-upbringing. Beginning from the early childhood parents and educators must influence on the process of personality formation, develop its activity and sense of responsibility for labor and conduct.

The problems of youth patriotic upbringing which G. Vaschenko raised coincide with modern problems too. He thought that the problem solution is in youth upbringing of high national consciousness and sense of national dignity.

So, professor G. Vaschenko, as real Ukrainian patriot worked with great inspiration on personality with strong will and character formation, who will act in people's interests, society and play key role in the state building of Ukraine. That is why scientific heritage of G. Vaschenko is weighty source in modern theory and practice of children and youth upbringing and will promote the development of all parts of national upbringing system in achieving of the goal and the tasks.

Key words: G. Vaschenko, will, character, upbringing, self-upbringing, life goal, responsibility.